

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Анотація. Розглянуто основні особливості документального оформлення господарських операцій з основними засобами, висвітлено критичні моменти у сфері застосування первинних документів та запропоновано напрями подальшої модифікації типових форм первинного обліку.

Аннотация. Рассмотрены основные особенности документального оформления хозяйственных операций с основными средствами, отражены критические моменты в применении первичных документов и предложены направления дальнейшей модификации типовых форм первичного учета.

Annotation. The features of documenting fixed assets operations were discussed. The critical issues in the application of primary documents were described and areas for further modification of standard forms of primary accounting were proposed.

Ключові слова: основні засоби, первинний облік, документування.

Первинний облік є одним із найважливіших етапів бухгалтерського процесу, оскільки саме первинні документи є письмовим підтвердженням усіх господарських операцій на підприємстві. Зближення української законодавчої бази з міжнародною викликає потребу в зміні типових форм бухгалтерських документів, зокрема з обліку основних засобів. Проте в реальному житті це не знаходить відображення, оскільки на більшості підприємствах продовжують використовувати форми зразку 90-х р. ХХ ст., що йде в розріз з усіма існуючими вимогами стандартів національного обліку.

Проблеми обліку основних засобів та їх документального оформлення стали предметом праць багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Ці питання знайшли своє розкриття у працях Жарікової О. О., Грабової Н. М., Цебень Р. Л. та ін. [1 – 3]. Незважаючи на те, що дослідження у цій сфері є досить успішними, питання документального оформлення господарських операцій з основними засобами все ж лишається недостатньо висвітленим і потребує подальшого розгляду.

Метою статті є проведення дослідження існуючих типових форм обліку основних засобів на підприємствах України та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Завдання дослідження – аналіз складу та змісту первинних документів з обліку основних засобів; виявлення недоліків у даних формах; пошук шляхів удосконалення типових форм обліку.

Об'єкт дослідження – основні засоби.

Предмет дослідження – документальне оформлення операцій з основними засобами.

Документування господарських операцій є важливим первинним етапом бухгалтерського обліку і становить організований процес спостереження, вимірювання та записування даних про господарські операції в документах типової форми. Від цього процесу залежить якість інформації стосовно основних засобів, яка може використовуватися внутрішніми і зовнішніми користувачами.

Наказом Міністерства статистики України "Про затвердження типових форм первинного обліку" [4] передбачено основні типові форми з обліку основних засобів. Також особливості документального оформлення основних засобів розкриваються в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів [5]. Необхідно зазначити, що Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів у частині документального оформлення руху основних засобів не враховують змін податкового законодавства, які суттєво вплинули на додаткові реквізити первинних документів.

Згідно з Методичними рекомендаціями бухгалтерського обліку основних засобів та Наказом Міністерства статистики, первинний облік основних засобів забезпечується такими формами документів:

- 1) ОЗ-1 "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів";
- 2) ОЗ-2 "Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів";
- 3) ОЗ-3 "Акт списання основних засобів";
- 4) ОЗ-4 "Акт списання автотранспортних засобів";
- 5) ОЗ-5 "Акт про встановлення, пуск та демонтаж будівельних машин";
- 6) ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів";
- 7) ОЗ-7 "Опис інвентарних карток по обліку основних засобів";
- 8) ОЗ-8 "Картка обліку руху основних засобів";
- 9) ОЗ-9 "Інвентарний опис основних засобів" [4].

Усі ці форми документів, на думку Грабової Н. М. [2, с. 152], мають бути простими, зрозумілими, зручними для подальшого опрацювання і водночас з усією повнотою характеризувати відповідну операцію, задовольняючи при цьому вимоги не тільки бухгалтерського, а й оперативного і статистичного обліку.

Слід відмітити, що показники типових форм не враховують вимоги сьогодення, зокрема нормативно-правові зміни у системі обліку щодо основних засобів. Це потребує доопрацювання належного документування операцій

Основний недолік типової документації з обліку основних засобів в Україні – це застарівання її змісту та реквізитів, яке суперечить спробам влади приблизити українські стандарти до міжнародних. Ця сфера якщо зазнає, то лише несуттєвої реформації, залишаючи незмінною сутність проблеми.

У таблиці наведено рекомендації, які складені на основі аналізу наукових робіт вчених, зайнятих цією сферою дослідження, щодо вдосконалення первинних форм обліку основних засобів та надання їм більшої практичності використання у сучасних українських умовах.

Таблиця

Рекомендації щодо модифікації типових форм обліку

Назва типової форми	Реквізити, які не використовуються	Рекомендовані реквізити
1	2	3
ОЗ-1 "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів"	не актуальна дата затвердження документа ("на 19__ р.") [1]; "код рахунка та об'єкта аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)"; "код норми амортизаційних відрахувань"; "поправочний коефіцієнт"; "норма амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт" [3]	графу "Клас основних засобів" [5]; графу "Термін корисного використання"; графу "Ліквідаційна вартість"; графу "Метод нарахування амортизації"

Закінчення таблиці

1	2	3
ОЗ-2 "Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів"	немає зайвих реквізитів	графу "Клас основних засобів" [3]; графу "Встановлений термін експлуатації (Так/Hi)";
ОЗ-3 "Акт на списання основних засобів"	застаріла дата затвердження документа "на 19__ рік"[1]; код норми амортизаційних відрахувань; норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення та на капітальний ремонт [3]	графу "Група основних засобів"
ОЗ-4 "Акт на списання автотранспортних засобів"	застаріла дата затвердження документа "на 19__ рік" [1]; "код рахунка та об'єкта аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)"; "код норми амортизаційних відрахувань"; "норма відрахувань на капітальний ремонт" [3]	Рекомендовані реквізити відсутні
ОЗ-5 "Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини"	застаріла дата затвердження документа "на 19__ рік" [1]	графу "Вартість об'єкта"
ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів"	графу 18 "Первісна вартість всіх об'єктів"; "код норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення"; "код норми амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт"; "норма амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт"; "поправочний коефіцієнт" [3]	"ліквідаційна вартість"; "строк корисного використання"; "вартість, що амортизується"; "переоцінена вартість" [3]
ОЗ-8 "Картка обліку руху основних засобів"	інформація про індексацію основних засобів; виключити графу "Найменування класифікаційної групи основних засобів"; графу "Амортизація капітального ремонту основних засобів".	графу "Код класу основних засобів"
ОЗ-9 "Інвентарний список основних засобів"	виключити графу "Найменування класифікаційної групи основних засобів"	графу "Код класу основних засобів"

Таким чином, типові форми з обліку основних засобів об'єктивно є застарілими та неактуальними, вони не враховують вимог сучасного податкового законодавства, тому їх доцільно вдосконалити шляхом пристосування типових форм до вимог підприємства шляхом доповнення необхідними реквізитами.

Реформування області документального оформлення операції з основними засобами становить складний процес, котрий можливо здійснити лише покроково. Саме тому ця тема набуває дедалі більшого значення і потребує подальших досліджень як у розрізі організації і методики обліку основних засобів, так і аналізу впливу модифікованих форм типового обліку на звітність підприємства.

-
- Література:** 1. Жарікова О. О. Первинний облік основних засобів: удосконалення типових форм / О. О. Жарікова // Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. – Вип. 116. Серія : Економіка і фінанси. – Севастополь, 2011. – С. 56–58.
2. Про затвердження типових форм первинного обліку, затверджено наказом Міністерства статистики України 29.12.1996 р. № 352 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://za.kon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану. 3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджено наказом Мінфіну від 30.09.2003 р. № 561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=293623. – Назва з екрану. 4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Н. М. Грабова ; за ред. М. В. Кужельного. – 6-те вид. – К. : А.С.К., 2003. – 266 с. 5. Цебень Р. Л. Удосконалення документального оформлення обліку основних засобів в енергопостачальних компаніях України / Р. Л. Цебень // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – С. 80–84.